

YEREL YÖNETİMLER VE TURİZM

Tankut ÜNAL(*)

Dünyamız 4 Milyar 600 milyon yaşında. Her yüz milyon yılın 1 sayıldığı "kozmetik takvim"e göre ise, dünyamız 46 yaşında. Gençlik yılları hakkında fazla bilgimiz yok. Bilgilerimiz 42 yaşını geçmesinden sonra başlıyor. Hayat o zaman başladı. 45 yaşına gelince dinazorlar gözüksü, mamutlar 8 ay önce ortaya çıktı, geçen hafta sonunda buzullar eridi. İnsan türü ise 4 saattir bu gezegende yaşıyor, ziraatı 1 saat önce öğrendik, 1 dakika önce sanayi devrimini yaptık. Bu bir dakika içinde de çevreyi kirletip, dünyayı çöplüğe çevirdik.

2000'li yıllara 95 ay kala hızlı nüfus artışı, büyüyen endüstrileşme, yenilenmesi mümkün olmayan doğal kaynakların tükenişi, çevrenin kirlenişi ve bozuluşu, dünyamızın ortak geleceğini, her geçen gün daha büyük boyutlarda tehdit etmektedir.

Ülkemizdeki Olumsuzluklar;

Türkiye'nin her yıl 500 milyon ton toprağı erozyon sonucu denize akıyor.

Türkiye'de orman yangınları ile 1950-88 yılları arasında 675.000 hektar, 1990 yılında da 653 tane orman yangını ile de

6.600 hektar orman alanı yok olmuştur.

Türkiye, zehirli tarım ilacını (Şili, Kolombiya, Tayland, Tayvan, Filipinler'den sonra) en çok ithal eden altıncı ülkedir. 1987 yılında Türkiye'de 4500 ton tarımsal ilaç kullanılmıştır.

Anadolu'dan kopup gelen göçlerle, İstanbul'a her yıl bir Eskişehir kenti kadar nüfus, Ankara'ya Yozgat, İzmir'e bir Edirne eklenmektedir.

Kentlerimizdeki konutların dörtte birinden fazlasına su

şebekesi bağlı değildir. Kanalizasyon şebekeleri ancak kentsel nüfusun beşte birine hizmet vermektedir.

İnsanımız ömrü boyunca 20 ton çöp üretmektedir ve ülkemizdeki 2000 adet çöplüğün hiçbirisi standartlara uygun değildir.

İstanbul'da her yıl yakılan 56 milyon ton linyit, 1 milyon fuel-oil, 1 milyon ton benzin ve motorin ile, günde 70 ton deterjan tüketimi, günde 6 bin ton çöp; insanların sağlığını tehlikeye düşüren boyutlarda havayı, suyu,

(*)Tankut ÜNAL, Turizm Bakanlığı'nda Müsteşar Yardımcısıdır

toprağı kirletmektedir.

Yerleşme Sorunları;

Yerleşme kararları konusunda, ülkemizde başlıca 22 adet kanunun bulunması ile 20 kurul ve kuruluşun sorumlu olması;

● Tüm bu kuruluşların tam yetkili olmaması sorununu yaratmakta, sonuçta karar süresinin uzamasına ve vatandaşın birçok bürokratik kapıdan geçmek zorunda kalmasına neden olmaktadır.

● Adı geçen kanunların farklı zamanlarda yürürlüğe girmiş olması ve değişik kuruluşları ilgilendirmesi, kamuda çalışanların ilgili mevzuatı gereğince ve yeterince bilmemesi sonucu, eksik işlemler yapılabilen ve hatalı yerleşme kararları verilebilmektedir.

● Bu amaçla ayrılan kamu kaynaklarının çok sayıda kamu kuruluşuna sınırlı miktarda dağıtılması, uygulamada kısa sürede sonuç alınmasını güçleştirmektedir.

● Yerleşme kararlarının uygulamalarında merkezi ve yerel yönetimlerce, etkin bir şekilde denetim yapılamamaktadır.

● Denetim yetmezliği, beraberinde "çevre sorunları"nı getirmektedir. Çevre sorunları ise toplumumuzun ve özellikle de turizmimizin geleceğini tehlikeye itmektedir.

● Nüfusumuzun halen kabul edilebilir ölçülerin ötesinde artması ve bu nüfusun denetimsiz bir biçimde büyük kentlerimize ve kıyılarımıza akması, toplumun ekonomik ve sosyal dokusunu da tahrip etmektedir.

Halen Turizm Bakanlığı'nın önemli bir projesi olan "Akdeniz ve Ege Kıyıları Turizm Alt Yapısı Kıyı Yönetim Projesi"nin verile-

rine göre; Çanakkale Balıkesir il sınırından Antalya-İçel sınırına kadar uzanan Ege ve Akdeniz kıyılarımızda karadan yaklaşık 2000 m. ve denizden yaklaşık 4000 m.'lik sahil bandı üzerindeki toplam 28.251 hektar yerleşme alanının; %54'ü "Kentsel Alan", %31,7'si "İkinci Konut Alanı", sadece %15,3'ü "Turizm Alanı"dır.

Bu verilerden de görüleceği gibi, kıyılarımızı adeta istila eden ikinci konutlar, turizmimizi sömürmekte, hatta yer yer öldürmektedir.

Ülke Turizminde Belediyelerin Önemi;

Son yıllarda ülkemizde turizmin bir kitle hareketi biçiminde kentleşmeye paralel olarak gelişmesi, özellikle turizm potansiyeli olan yerel yönetimlerin de merkezi yönetimle işbirliği içinde, bu konuda politikalarını doğru olarak belirlemelerini zorunlu kılmaktadır.

Bu kararların verilmesi aşamasında, turizmin en önemli görevinin çevreyi korumak olduğu idrak edilmezse; fiziki mekandaki yoğunlaşmalar, teknik altyapılarda kapasite üstü zorlanmalar ve yöresel yapı özellikleri ile doğal dengede bozulmalar olur.

Bu nedenle turizm planlaması, genel mekansal planlamadan ayrı düşünülemez. Ülkemizde, fiziksel planlama yapma ve onama yetkileri nedeniyle, mahalli idarelere bu konuda büyük sorumluluklar düşmektedir.

Belediyelerimiz, ülke ekonomisinde turizmin diğer sektörlerle göre avantajlarını gözardı etmeden, turizm sektörünün sosyal ve ekonomik avantajlarını çevre ile entegre etmek suretiyle, yerel nüfusun turizm bilincini geliştire-

tirerek hizmet vermelidirler.

Kentsel Alan Yerleşimlerini Belediyeleri;

● Düzenleyecekleri yeşil alanlar yoluyla doğayı kentsel alanların içine almak suretiyle kent ekolojisini geliştirerek,

● Turistin alışkın olduğu çevredeki yapıları taklit yerine, yöresel yapı ve mimari özellikleri ön plana çıkararak,

● Kültürel eserleri restore etmek suretiyle, kendi kültürel kimliklerini çekicilik unsuru olarak kullanarak,

● Haftasonu ve tatillerde "kentlerden kaçış" ve "boş kent imajı" sorununa karşı, ileri teknolojiler ile estetik değerleri bütünleştirip, insanların serbest zaman faaliyetlerine uygun bir ortam yaratmak suretiyle KENTSEL TURİZM faaliyetlerine ağırlık vererek,

● Kent yakın çevresinde ise; su kenarları, plajlar, eğlence olanaklarının yoğunlaştığı tesisler, motel, kamping, çocuk ve gençlik kampları, sağlık ve tedavi tesisleri, yürüyüş ve spor alanları, küçük tarımsal üretim yapılan kişisel rekreasyon alanları yaparak, içinde araç-gereç konulabilen kulüpleri olan ve tarımsal üretim yapılan kişisel rekreasyon alanları yaparak, hem de tek fonksiyonlu ve sezonluk turizmin dezavantajlarını ortadan kaldırmak suretiyle, YIL BOYU TURİZM çerçevesinde turizmden daha çok gelir elde edilmesine katkıda bulunabilirler.

Kırsal Alan Yerleşmelerinin Belediyeleri

Mali açıdan daha zayıf olan arkadaşı tarım sektörünü saf dışı etmeyecek tam tersine onu geliştirecek şekilde yörelerindeki turizmi geliştirmelidirler. Bu tür yörelerdeki belediyelerimiz doğanın korunmasına, çevre ile za-

rarsız ilişkiler kurulmasına yönelik turizm türlerini tercih etmelidir. Türkiye halen aranan ve bozulmamış doğal güzellikler imajına sahip bir ülke konumundadır. Bu imajı kontrolümüz altında tutmak için, yerel yöneticiler akılcı arazi kullanma politikaları izlemelidir.

Ancak, bugün ülkemiz kıyılarındaki bazı eski ve geleneksel dinlenme yörelerindeki kentleşme ve ikinci konutların boyutları, doygunluk noktasına gelmiştir. Kıyılarda turistler için ayrılan yatak sayısı ise o yerleşmelerde sürekli yaşayanların sayısını geçmiştir. Hatta, bu tesislerin bir bölümü, yerel toplumun yerleşme alanlarından soyutlanmış, yılın sınırlı bir döneminde kullanılabilen uzun zaman kullanım dışı kalan ve bakımları için ek finansman gerektiren, doğal çevre ile de aykırılık içinde bulunan yapılar niteliğindedir.

Bu tür doyum noktasına gelmiş kıyı yerleşmelerine alternatif olarak, son yıllarda YUMUŞAK TURİZM kendi içinde bir çevreye yaklaşım yolu, davranış biçimi, felsefesi olan yeni bir turizm politikası olarak çoğu ülkede desteklenmektedir.

Yılın oniki ayında kullanılabilen, turistin kaçmakta olduğu kentsel çevreyle kontrast oluşturan, mevcut peyzajla uyumlu, beton ve asfalt yerine ahşap ve taş malzeme kullanılan, doğaya saygılı bir "Yumuşak Turizm" in gelişmesi, kitle turizminin ortadan kalkması anlamını da taşımamaktadır.

Çünkü, her iki tür de kendi içinde özellikler taşır. Yüksek taşıma kapasitesi olan alanlarda yoğun olarak kitle turizminin, kapasitesi düşük olan alan-

larda ise Yumuşak Turizmin gelişmesi daha rasyonel bir yaklaşım olabilmektedir. Bu iki tür turizmden herhangi birinin daha fazla gelişmesi, o bölgedeki turist talebine ve gereksinimlerin karşılanması derecesine bağlıdır.

SONUÇ

Son yıllarda ülkemizdeki yerel yönetimler bir kimlik arayışı içinde ve kendi farklılığını ortaya koyma çabası içindedirler.

Ancak, günümüzde turizmin ekolojik unsurları giderek önem kazanmakta ve planlama politikalarının önde gelen öğeleri olmaktadır. Bu nedenle yörelerin turistik arzı, o yerlerin doğal peyzaj ve silüet kriterleri ile dengeli bir biçimde düzenlemelidir. Arazi fiziki yapısının sağladığı, tüm yerleşme imkânlarının kullanılmasında vazgeçilmeli, bilinçli bir planlama ile belirlenen sınırlar içerisinde kalınmalıdır.

Ekonomik avantajlarla, çevre bilinci çatışmaları genellikle yerel seviyelerde ortaya çıkabilmektedir. Bu çatışmalar tüm belediyelerce, çok dikkatli ve ülke yararları gözetilerek çözümlenmelidir. Yerel yöneticiler, turizm yatırımcılarının ve işletmelerinin istekleri ile yöresel yapı özellikleri ve çevre potansiyeli arasında dengeli bir entegrasyon sağlanmalıdır.

Bu entegrasyon, doğa tahrip edilmeden, geleneksel yapılar yenileri engellemeden, yeni yapılar da öncelikleri yok etmeden, geçmişle geleceğin bir bütünlük içinde sürdürülmesi biçiminde yapılmalıdır.

Turizm yatırımcıları ve işletmecileri de müşterilerini, çevre bilincine sahip turistler olarak görmelidir. Çünkü, uluslararası turizm pazarında insanların

değişen ihtiyaçları paralelinde her geçen gün yeni turizm türlerinin ortaya çıkmakta olduğu gözlenmektedir. Pazar eğilimlerini ölçmek amacıyla yapılmış olan çeşitli araştırmalar, günümüzde hızla gelişen çevre bilinci paralelinde en rağbet gören turizm türünün "Doğa Turizmi" olduğunu ortaya koymaktadır. Avrupa pazarında bu türü tercih eden turistlerin oranı, toplam içerisinde %56 düzeyindedir.

Hizmetler ihraç eden bir sektör olan turizmin gelişmesinde rol alan ve özellikle arazi kullanma kararı üreten belediyelerin, turizm yatırımcı ve işletmecileri ile işbirliği içinde ülkemizdeki turizm arzının, pazarın eğilimleri paralelinde geliştirilmesine katkıları gerekmektedir. Yörelerini ve tesislerini uzun vadede çekici kılabilen yerel yönetimler, turizmden daha çok pay alabileceklerdir. Turistin kaçmakta olduğu fiziksel çevreyi yaratanlar ise mevcut tesislerin doluluk oranlarının düşmesi sonucu rantabl olarak işletilememeleri tehlikesini de beraberinde davet etmiş olacaktardır.